

ACADEMIA ROMÂNĂ
INSTITUTUL DE CERCETĂRI JURIDICE
DEPARTAMENTUL DE DREPT PRIVAT „TRAIAN IONAȘCU”

NOUL COD CIVIL

STUDII ȘI COMENTARII

Volumul III. Partea I

Cartea a V-a

Despre obligații (art. 1164-1649)

Coordonator:

Prof. univ. dr. **Marilena Uliescu**

Autori:

- Prof. univ. dr. **Smaranda Angheni** – cercetător științific de onoare
Prof. univ. dr. **Sache Neculaescu** – cercetător științific de onoare
Lector univ. dr. **Bogdan Pătrașcu** – cercetător științific gr. II
Conf. univ. dr. **Ilioara Genoiu** – cercetător științific asociat la proiect
Judecător **Filip Pavel** – cercetător științific asociat
Prof. univ. dr. **Raluca Dimitriu** – cercetător științific gr. I
Prof. univ. dr. **Iosif R. Urs** – cercetător științific de onoare
Judecător dr. **Cristiana-Mihaela Crăciunescu** – cercetător științific asociat
Dr. **Gheorghe Buta** – cercetător științific emerit
Lector univ. dr. **Lucia Uță** – cercetător științific asociat
Dr. **Ionuț Dojană** – cercetător științific asociat
Prof. univ. dr. **Marilena Uliescu** – cercetător științific emerit
Prof. univ. dr. **Mircea Duțu** – cercetător științific gr. I
Prof. univ. dr. **Cristian Jora** – cercetător științific asociat
Asist. univ. **Paul-George Buta** – cercetător științific asociat la proiect
Dr. **Ioana Veronica Varga** – cercetător științific asociat la proiect
Conf. univ. dr. **Aurelian Gherghe** – cercetător științific asociat
Avocat **Dumitru Dobrev** – cercetător științific
Judecător dr. **Gabriela Chiorniță** – cercetător științific asociat la proiect

ACADEMIA ROMÂNĂ
INSTITUTUL DE CERCETĂRI JURIDICE
DEPARTAMENTUL DE DREPT PRIVAT „TRAIAN IONAȘCU”

NOUL COD CIVIL

STUDII ȘI COMENTARII

Volumul III

Partea I

Cartea a V-a, Despre obligații (art. 1164-1649)

**Coordonator:
Prof. univ. dr. Marilena ULIESCU**

Universul Juridic

București

-2014-

Editat de **S.C. Universul Juridic S.R.L.**

Copyright © 2014, **S.C. Universul Juridic S.R.L.**

Toate drepturile asupra prezentei ediții aparțin

S.C. Universul Juridic S.R.L.

Nicio parte din acest volum nu poate fi copiată fără acordul scris al **S.C. Universul Juridic S.R.L.**

**NICIUN EXEMPLAR DIN PREZENTUL TIRAJ NU VA FI
COMERCIALIZAT DECÂT ÎNSOTIT DE SEMNĂTURA UNUIA
DINTRE AUTORI ȘI ȘTAMPILA EDITORULUI, APLICATE PE
INTERIORUL ULTIMEI COPERTE.**

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Noul Cod civil : studii și comentarii / Academia Română. Institututul
de cercetări juridice, Departamentul de drept privat "Traian Ionașcu" ;
coord.: Marilena Uliescu. - București : Universul Juridic, 2012-
4 vol.

ISBN 978-973-127-864-3

Vol. 3. Partea 1 : Cartea a V-a : Despre obligații (art. 1164-1649) / Bogdan
Pătrașcu, Ilioara Genoiu, Dumitru Dobrev, Gheorghe Buta. - 2014. - Bibliogr. -
ISBN 978-606-673-363-2

I. Uliescu, Marilena (coord.)

II. Pătrașcu, Bogdan

III. Genoiu, Ilioara

IV. Dobrev, Dumitru

V. Buta, Gheorghe

347(498)

REDACȚIE:

tel./fax: **021.314.93.13**

tel.: **0732.320.666**

e-mail: **redactie@universuljuridic.ro**

DEPARTAMENTUL

telefon: **021.314.93.15**

DISTRIBUȚIE:

tel./fax: **021.314.93.16**

e-mail: **distributie@universuljuridic.ro**

www.universuljuridic.ro

CUVÂNT-ÎNAINTE

Stimați cititori,

Supunem atenției dumneavoastră Volumul III, Partea I, al lucrării „Noul Cod civil. Studii și comentarii”, care are ca obiect studierea și analiza, pe structura Codului civil, a primei părți din Cartea a V-a, „Despre obligații” (art. 1164-1649), aceasta reprezentând materia teoriei generale a obligațiilor civile. Urmează ca în partea a II-a a acestui volum să abordăm reglementările privind contractele speciale (art. 1650-2499).

În lucrarea de față, autorii, prin studiile și comentariile privind obligațiile – partea generală –, au urmărit descifrarea noilor prevederi în raport cu reglementarea anterioară din Codul civil de la 1864 și jurisprudența aferentă, cu noile curente ale doctrinei, folosind analiza comparativă, și cu tendințele unificării reglementărilor din Uniunea Europeană, mai ales în materie contractuală, partea cea mai dinamică a instrumentelor juridice pentru funcționarea pieței unice.

Studiile și comentariile pun în evidență și reformele în curs în materia răspunderii civile și a regimului general al obligațiilor. O parte a noilor reglementări din Codul civil în vigoare consacră aceste tendințe, iar evaluarea critică a noilor instituții sau propunerile de modificare a celor existente pot contribui, pe de o parte, la clarificarea, în vederea interpretării, a acestei opere legislative de tranziție, iar, pe de altă parte, la identificarea unor domenii pentru îmbunătățirile necesare ale acestui nou Cod civil.

Problemele teoretice și practice reținute de autori au avut în vedere noua configurație a contractului, care, în toate fazele, este supus principiului bunei-credințe, concepția impreviziunii, noua reglementare a leziunii, cazurile de nulitate și efectele acesteia, noua optică a interpretării contractelor, reprezentarea, cesiunea contractului etc.

Răspunderea civilă este analizată critic mai ales în contextul insuficienței răspunderii subiective și al multiplicării cazurilor de răspundere civilă, care se bucură de autonomie în cadrul unor reglementări speciale.

Se analizează, de asemenea, răspunderea contractuală, ca a doua formă a răspunderii civile, cu toate că, de fapt, este vorba de o neexecutare a unor obligații asumate, chiar Codul civil reglementând-o în capitolul privind remediile contractuale.

Se au în vedere, pentru înțelegere și interpretare, modificările aduse reglementării privind răspunderea pentru fapta altuia și reparării prejudiciului în cazul răspunderii delictuale.

Nu puține referiri privesc terminologia juridică folosită în noua lege civilă, adeseori inovatoare, dar uneori lipsită de rigoare.

Autorii – cercetători, cadre didactice, magistrați, avocați, specialiști recunoscuți în domeniile pe care le abordează – oferă cititorilor o evaluare critică a Codului civil, în ideea ritmării doctrinei și practicii și a cristalizării mai riguroase a terminologiei juridice.

Cartea a V-a
Despre obligații
(art. 1164-1649)

TITLUL I

Dispoziții generale*

(art. 1164-1165)

Introducere

Importanța, relevanța juridică a materiei obligațiilor civile a reprezentat o preocupare permanentă a doctrinei și jurisprudenței, pornind de la vechiul drept roman, traversând Evul Mediu și epoca modernă, ajungând până în zilele noastre, cunoscând, în timp, o evoluție atât în plan legislativ, doctrinar, cât și practic.

1. Terminologie

Din punct de **vedere terminologic**, cuvântul „obligație” este o juxtapunere a doi termeni de origine latină: „*ob-ligare*”¹, care desemnează o legătură dintre două sau mai multe persoane, legătură voluntară sau nu, prin care una se obligă față de cealaltă să presteze ceva, în caz contrar intervenind sancțiunea.

În vocabularul tehnic, termenul „obligație” se opune termenului „îndatorire”, care se referă la un anume comportament.

* Autor:

Prof. univ. dr. **Smaranda Angheni**; cercetător științific de onoare, Institutul de Cercetări Juridice „Acad. Andrei Rădulescu” al Academiei Române.

¹ *obligo*, -are = a se obliga; -*ligo*, -are = legătură + ob = în vederea realizării a ceva, obținerii unui rezultat (scop).

În vechiul drept roman, termenul „obligație” desemna o legătură materială, corporală (*vinculum corporis*) între două persoane, prin care o parte, numită debitor, se obliga față de o altă persoană, numită creditor, la o anumită prestație. Legătura dintre creditor și debitor era considerată o legătură personală, creditorul având chiar un drept asupra debitorului – *ius in personam* –, după cum proprietarul avea un drept asupra unui lucru – *ius in rem*².

Treptat, în evoluția istoriei dreptului, obligația a devenit o legătură juridică (*vinculum iuris*), o valoare patrimonială, un bun incorporeal susceptibil de apropiere și de circulație. Noțiunea modernă de „obligație” consacră trăsăturile istorice ale acesteia, deoarece se caracterizează prin puterea pe care o are creditorul ca, în virtutea legii, să îl poate constrânge pe debitor să execute obligația. „*Obligatio est iuris vinculum quo (...) nostrae civitatis iura*”³.

Termenul „obligație” este polisemantic⁴. În limbajul curent, într-un sens general, obligația înseamnă orice îndatorire pe care o are un individ în virtutea regulilor morale, familiale, profesionale, sociale etc.⁵.

2. Importanța materiei privind obligațiile

Din punct de vedere teoretic, materia obligațiilor se bazează pe principii simple, pe valori morale care izvorăsc din dreptul natural și care sunt exprimate în Codul civil prin dispozițiile ce consacră principiul „*pacta sunt servanda*” (art. 1270 C. civ.), care înseamnă respectul față de cuvântul dat (norma supe-

² A se vedea V. Hanga, *Drept privat roman*, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1978, pp. 345 și urm.

³ Iustinian, *Institutes*, Cartea III, Titlul XIII.

⁴ A. Lecount, *Droit des obligations*, 3e éd., Ellipses Edition, Marketing SA, 2012, p. 5.

⁵ A se vedea: M. Brusorio-Aillaud, *Droit des obligations*, 4e éd., Groupe Larcier, Bruxelles, 2013, p. 7; I. Buffelan-Lanore, V. Larribau-Tenezre, *Droit civil, Les obligations*, 12e éd., Ed. Sirey, Paris, 2010; pp. 5-16; Ph. Maulaurie, L. Aynes, Ph. Stoffel-Munck, *Les obligations*, 5e éd., Ed. Lextenso, Paris, 2011, pp. 2-4.

rioară a lui Kelsen), precum și regula **reparării prejudiciului cauzat** de cel care a produs acel prejudiciu (art. 1349 C. civ.).

„Materia obligațiilor”, care poate fi denumită chiar „Dreptul obligațiilor” sau „Teoria generală a obligațiilor”, se impune prin factorii care determină caracterul fundamental al acesteia.

Astfel, „materia obligațiilor” este determinată de **factori morali** exemplificați prin regulile care domină în prezent formarea, executarea și încetarea contractului. Astfel, contractul este dominat de principii ca: loialitatea, buna-credință, repararea prejudiciului printr-o justă despăgubire acordată unui individ sau unei colectivități (de exemplu, repararea prejudiciului în acțiunile colective specifice dreptului consumatorului), solidaritatea socială, păstrarea echilibrului contraprestațiilor părților etc.

În altă ordine de idei, materia obligațiilor este determinată și de **factori economici**, care impun din ce în ce mai mult încheierea unor contracte (operațiuni juridice) ce au un caracter complex, cum ar fi contractul de leasing, cunoscut ca tehnica de creditare pe termen lung a utilizatorului, contractul de franciză, contractul de furnizare sau contractul de distribuție de produs.

Factori economici, cum ar fi inflația, devalorizarea monedei de plată, pot determina modificarea, adaptarea unor clauze contractuale, în special a clauzelor privind obligațiile bănești.

Totodată, „materia obligațiilor” poate fi influențată și de **factori politici**, oscilând, uneori, între „libertate contractuală” și „egalitate”, între „individualism” și „solidarism”. Astfel, cu titlu de exemplu, menționăm că, în cazul contractelor încheiate între un profesionist și consumatori, dispozițiile legale protejează drepturile consumatorilor, în timp ce în cazul răspunderii civile delictuale este favorizat creditorul (victima).

Așa cum, pe bună dreptate, s-a exprimat în doctrina de specialitate opinia potrivit căreia „materia obligațiilor” domină întregul sistem de drept, căci obligația este expresia raporturilor juridice care se nasc în interiorul unei societăți⁶, aceasta reprezintă „cheia de boltă a dreptului civil și a întregului drept privat”⁷.

⁶ Ph. Malaurie, L. Aynes, Ph. Stoffel-Munck, *op. cit.*, p. 3.

⁷ A se vedea L. Pop, I.-F. Popa, S.I. Vidu, *Tratat elementar de drept civil. Obligațiile*, Ed. Universul Juridic, București, 2012, p. 11.